VNS 4/2017 Julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018-2021

Tausta: Suomen julkisen talouden tila on ollut heikko jo pitkään ja julkinen talous on ollut alijäämäinen. Talouden vaikeat kasvunäkymät muodostavat edelleen suuren haasteen julkiselle taloudelle ja talouspolitiikalle sekä kestävyysvajeelle, joskin nyt käynnistynyt talouskasvu luo paremmat puitteet kasvun edellytyksiä ja julkista taloutta kohentaville toimille.

Luke keskittyy tässä ympäristövaliokunnan lausunnossaan julkisen talouden suunnitelmasta lähinnä tutkimukseen, ympäristöhallinnonalan, biotalous- ja kiertotalousaloihin liittyviin linjauksiin.

Tutkimusrahoitus on viime vuosina ollut huolestuttavan rajun leikkurin alla ja **elinkeino- ja innovaatiotoiminnan määrärahat** laskevat kehyskaudella 844 milj. eurosta 690 milj. euroon. Onneksi nyt on päätetty lähteä myös uudelleen satsaamaan huippututkimukseen sekä tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden edistämiseen. VNS 4/2017:ssä esitetyt **panostukset Tekesiin/Finprolle ja Suomen Akatemialle** ovat paikallaan, vaikka nämä eivät korvaa kaikkia jo aiemmin tehtyjä rajuja leikkauksia.

On huomionarvoista, että rahoituksen leikkaukset ovat kohdistuneet erityisesti tutkimuslaitosten perusrahoitukseen sekä Tekesin rahoitukseen, mutta tutkimuslaitosten perusrahoituksen kasvattamista ei nyt esitetä.

Osaamisen kokoaminen yliopistoista ja tutkimuslaitoksista kilpailukykyisiksi **lippulaivakeskittymiksi** on tervetullut resurssien osoitus. Toki yhteistyötä on jo viime vuodet muutenkin aktiivisesti rakennettu yliopistojen ja tutkimuslaitosten kesken. Kun lippulaivatutkimuskeskittymiä lähdetään aktiivisesti kehittämään, on tärkeää, että rahoitus käytetään lippulaivatutkimuksen substanssin kehittämiseen, eikä esimerkiksi niihin liittyvän hallinnollisen yhteisinfran kehittämiseen. On tärkeää, että tätä **prosessia** ovat mukana **valmistelemassa Suomen Akatemian** ohella **keskeisimmät tutkimuslaitokset ja yliopistot**.

Hallitus panostaa yritysten tuotekehitykseen, uudistumiseen, huippututkimukseen ja tutkimuksen vaikuttavuuteen osoittamalla **Tekesille myöntämisvaltuuksia** yhteensä 84 miljoonaa euroa vuosille 2018 ja 2019. Tätä rahoitusta suunnataan kasvua vauhdittaviin yritysten, tutkimuslaitosten ja valtion yhteishankkeisiin. Tämä on **tärkeää**, koska nyt Tekesin myönnöt ovat olleet todella niukat **soveltavalle tutkimukselle**, jota tehdään useissa tutkimuslaitoksissa yhteistyössä yritysten kanssa. Uusia avauksia on syntynyt liian vähän viime aikoina johtuen rahoituksen niukkuudesta.

Hallitusohjelman mukaan Suomi tavoittelee bio- ja kiertotalouden sekä cleantechin edelläkävijyyttä. Kiertotalouden vauhdittamiseksi hallitus tukee osana innovaatiotukipakettia liiketoimintaekosysteemien kehittämistä ja kasvun tukemista, kiertotalouden innovaatiotoimintaa sekä viennin edistämistä. Kiertotalouden edistämiseksi tullaan laatimaan yhteistyössä Sitran kanssa toimenpideohjelma, joka pohjautuu aiemmin julkaistuun kiertotalouden tiekarttaan. Luke korostaa, että **kiertotalouden toimenpideohjelmalle** tulee laatia selvät **mitattavat tavoitteet** ja saattaa aihepiirin **TKI-toiminta** vauhdilla tutkimuksen ja yritysten kanssa **liik-**

keelle. Esimerkiksi kansallista biotalouskeskustelua käydään välillä liian kapeasti keskittyen biotalouden suuren volyymin päätuotteisiin ja virtoihin (bioenergia, sahatavara, sellu ja paperi). Luke uskoo, että tulevaisuuden biotalous sisältää sekä pienen volyymin ja korkean jalostusarvon biojalostamoja että bulkkituotteita jalostavaa suuren mittakaavan teollisuutta. Erityisesti kiertotalouden uudet ratkaisut mahdollistavat metsä-, agrofood- ja akvaattisen talouden **sivuvirtojen jalostamisen** erilaisiksi **korkean lisäarvon tuotteiksi uusiin käyttösovelluksiin tai** korvaamaan fossiilisia raaka-aineita.

Biotalouden kestävän kasvun edellytys on pelto- ja metsäresurssien pitkän aikavälin tuottokyvyn turvaaminen sekä näiden taloudelliseen hyödyntämiseen perustuva kannattava yritystoiminta. Oli todella tarpeen että hallitus vahvistaa metsäluonnon monimuotoisuuden suojelua lisäämällä 5 miljoonan euron vuosittaisen panostuksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman **(METSO)** toimeenpanoon. Tämän lisäksi **lisärahoitusta** olisi järkevää ohjata tutkimuslaitoksille **biotuotannon ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten edellytysten vahvistamiseen ja sekä luonnonvarojen monimuotoista käyttöä edistävien pitkän aikavälin investointien ja teknologian kehittämiseen.** Esimerkiksi Lukessa on vahvaa tämän alan osaamista. Tämä lisäresurssointi olisi välttämätön edellytys hallituksen biotalous- ja kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseen tarvittavien **metsä-, maatalous- ja akvaattisten biomassojen saatavuuden ja niiden käytön kestävyyden varmistamiselle**.

Innovatiivisten kestävien hankintojen lisäämiseksi on tarkoitus perustaa verkostomainen osaamiskeskus. Tämä on tarpeen pilotoimaan Green deal-mallia kestävien hankintojen edistämiseksi. Globaali ilmastonmuutokseen hillintään ja sopeutumiseen liittyvä keskustelu on edelleen yhä tiukemman vahvasti kansainvälisellä agendalla. On hyvä, että nyt myös VNS 4/2017 linjaa siihen, että Suomessa lähdetään **panostamaan energia- ja ilmastostrategian toimeenpanoon**.

Ammattikorkeakoulutukseen puolella panostetaan **mekaanisen puurakentamisen opetukseen**. Tämä on hyvä lisäys kehityksen kohteena olevalle AMK-koulutukselle, koska Suomi ei ole saavuttanut puurakentamisessa siinä saavutettavissa olevaa asemaansa. Tässä aihepiirissä tulisi **myös vahvasti panostaa kansalliseen huippututkimukseen.**.

Osana Matkailu 4.0 -kokonaisuutta toteuttava **luontomatkailuhanke** keskittyy muun muassa digitaalisten palvelujen kehittämiseen, kansallispuistoja ja muita luontokohteita koskevan matkailumarkkinointiaineiston tuottamiseen VisitFinlandin ja kansainvälisen median käyttöön. Aihe ja aloite on **hyvä Suomen brändäämiseksi**.

Juha-Matti Katajajuuri
Asiakas- ja tiimipäällikkö, erikoistutkija
Luonnonvarakeskus (Luke)